

PAUL JOHNSON

YAHUDİ TARİHİ

“Üstün, güçlü bir çalışma... Muhteşem bir başarı.”

— *The New York Times Book Review*

Çeviren Filiz Orman

pozi+if

YAHUDI TARİHİ

PAUL JOHNSON

Çeviri

Filiz Orman

Pozitif Yayınları

Yahudi Tarihi / Paul Johnson

Çeviri
Filiz Orman

Dizgi
Girişim Dizgi

Kapak
Tayf Ajans

Baskı
Kitap Matbaacılık

Pozitif Yayınları

Genel Dağıtım: Artı Dağıtım
Tel: (0-212) 526 70 13 • (0-216) 418 35 43
Fax: (0-212) 512 09 14 • Fax: (0-216) 336 61 90

İÇİNDEKİLER

Sunu	5
Önsöz	7
İsraililer	9
Judaizm	101
Katedokrazi	211
Getto	293
Baskıdan Kurtuluş	379
Soykırım	495
Siyon	599
Terimler	675
Kaynakça	679

*Kitabın yayına hazırlanmasında emeği geçen
Sn. Semra YURTBAŐI'na ve Sn. Sibel BIACI'ya
sonsuz teŐekkürler.*

Pozitif Yayınları

SUNU

Bu eser, Yahudi tarihinin benim tarafımdan yorumudur. İfade edilen düşünceler ve (varsa) olası yanlışlıklar bana aittir. Kaynak teşkil eden notlara bir göz atan herkes, muhtelif araştırmacılara olan minnet borcumu umarım kolayca anlayacaktır. Vazgeçilmez bir rehber olan "*Encyclopedia Judaica*" (Yahuda Ansiklopedisi)nin editörlerine olan şükranımı ve H.H. Ben Sassan tarafından yayınlanan "*A History Of The Jewish People*" (Yahudi Halkının Tarihi) isimli değerli derleme için teşekkürlerimi ve minnettarlığımı burada ifade etmek isterim. S. W. Baron, S. D. Goitein ve G.G. Scholem'in engin araştırmaları, aşına olmadığım konularda bana ışık tuttular. Cecil Roth, Alexander Marx, Alexander Altmann, Hyam Maccoby, Jonathan İsrail, Michael Morus, Ronald Sandeer, Raul Hilberg, Lucy Davidowicz, Robert Wistrich ve Martin Gilbert gibi kıymetli tarihçilerin eserlerinden yararlandım. Yahudiliğin içerdiği inançlar ve düşünceler hakkında, Samuel Belkin'in, Arthur Cohen'in ve Meyer Wayman'ın kitaplarından önemli bilgiler edindim. Chaim Raphael ve Hyam Maccoby büyük bir lütufta bulunarak bütün metni okudular ve değerli önerileri üzerlerine gerekli düzeltmeler yapıldı.

Şükranlarımı ifade etmek istediklerimin arasında metin editörüm Peter James'in ve metin üzerindeki çalışmalarını esirgemeyen oğlum Daniel Johnson'un ismini anmadan geçemeyeceğim. Ayrıca Weidenfeld and Nicholson'daki editörüm Linda Osband'a, bu ve daha önceki kitaplarımla ilgili olarak emsalsiz yardımları ve desteğinden dolayı şükranlarımı belirtmek isterim. Ve en sonunda, bu engin konuyu ele alarak irdelememe yardımcı olan Lord Weidenfeld'e şükranlarımı arzederken, cesaretini de kutlamak isterim.

ÖNSÖZ

Neden Yahudilerle ilgili bir tarihçeyi yazmak ihtiyacını duydum? Birincisi, sırf meraktır. "*Hıristiyanlığın Doğuşu*" isimli kitabımla ilgili çalışmalarımı sürdürürken, Hıristiyanlığın Yahudiliğe olan borcunun büyüklüğünü ilk defa anlamış oldum. Bana daha önce anlatılanların aksine, Yeni Ahit'in Eski Ahit'in yerine geçmesi değildi. Yani Hıristiyanlık eskiden beri zaten varolan bir tek Tanrılık kavramına yeni bir yorum getirerek, kademeli olarak yeni bir dine dönüşmesiydi. Bu süre esnasında, atası olan dinin ahlaki ve dogmatik teolojisini, ibadet usullerini, kurallarını, kurumlarını ve temel mefhumlarını muhafaza etmiştir. Bunun üzerine, inancıma yön veren bu toplum hakkında bir kita yazmaya, tarihi geçmişini enine boyuna araştırmaya ve insanlık tarihindeki rolünün önemine ilişkin şahsi fikrimi oluşturmaya karar verdim. Dünya, Yahudileri, eski zamanda kendi kendini yönetmiş, varoluşlarını İncil'de belgelemiş, daha sonra da yüzyıllarca ortadan kaybolarak, sırf Naziler tarafından imha edilmek için tekrar ortaya çıkan ve nihayet çeşitli baskılar altındaki kendi devletini kurmuş bir toplum olarak görmek eğilimindedir. Bu işin yüzeysel cephesidir.

Ben, kayıp kısımları da bulup inceleyerek ve olayların arasındaki bağlantıyı kurarak bir bütün olarak sunmak istedim. İkinci nedenim, Yahudi Tarihini incelerken duyduğum heyecandır. İbrahim'den bugüne kadar geçen süre dörtbin yıllık dönemin en iyisidir ve medeniyet tarihinin dörtte üçünden daha fazladır. Olayların birbirlerini izlemesinden doğan uzun vadeli sürekliliğe inanan ve aralarındaki bağlantıyı araştırmaktan fevkalade zevk alan bir tarihçiyim.

İsrailliler

İSRAİLLİLER

Yahudiler, tarihin en dirençli toplumdur. Hebron kenti bunun bir kanıtıdır. Eski Kudüs'ün 20 mil güneyinde, Filistin (Judaea) dağlarının 3000 mil yüksekliğinde yer almaktadır. Orada, Machpelah mağarasında patriklerin mezarları bulunmaktadır. Eski geleneğe göre, değerli antika kabirlerden birinde, Yahudi dininin kurucusu ve Yahudi ırkının atası olan Abraham/İbrahim'in kalıntıları bulunmaktadır. Yanındaki mezar eşi Sarah'a aittir. Binanın içinde, oğlu İsaac ile eşi Rebecca'nın ikiz mezarları yer almaktadır. İç avlunun karşı tarafında, İbrahim'in torunu Jacob (Yakup) ile eşi Seah'ın ikiz mezarları bulunuyor. Binanın tam dışında, oğulları Joseph (Yusuf)'un mezarı yer almaktadır. İşte, Yahudilerin 4000 yıllık tarihi zaman ve mekan olarak bu yörede başlamıştır.

Hebizon, muhteşem ve saygın bir güzelliğe sahiptir. Çoğunlukla eski toprakların huzurlu ve sessiz atmosferini telkin etmekle birlikte, taşları 4000 yıllık, bitmek bilmeyen dini ve siyasi kavgaların sessiz tanıklarındır. Yıllar boyunca sırasıyla İbrani türbesi, sinagog, Bizans kilisesi, cami, haçlı kilisesi ve sonra tekrar cami olarak değişime uğramıştır. Büyük Herod bu yapıyı, hala ayakta kalan 40 feet yüksekliğinde, bazıları 23 feet uzunluğunda, yekpare, yontulmuş taştan, muhteşem bir duvarla çevrelemiştir. Saladin türbeyi bir minberle süslemiştir. Hebron, Yahudilerin uzun ve trajik tarihleri boyunca, tarihselliklerine karşı eşsiz bir azimle nasıl direndiklerinin bir göstergesidir. Davut (David) önce Yudah (Yahuda) kralı olarak taç giydi. Sonra da bütün İsrail'in kralı oldu. (II. Samuel 5: 1-3) Jerusalem (Eski Kudüs) düşünce Yahudiler kovulmuş ve oraya Edom yerleş-

YAHUDİ TARİHİ

Paul Johnson

Ünlü tarihçi Paul Johnson "Yahudi Tarihi" adını taşıyan bu kitabında binlerce yıllık bir tarihi geçmişin izini sürüyor. İlk dönemlerinden yakın tarihe uzanan geniş bir çerçevede, bu tarihsel olgular ciddi bir bilgi birikimi ışığında analiz ediyor. Tarihsel olguların en çarpıcılarından birisi olan bu tarih aydınlanıyor. Önyargılar, bilgiye dayanmayan inanışlar karşısına çok geniş bir kaynak taramasına dayanan bilimsel ölçütlerle çıkıyor. Dünya tarihini ciddi bir biçimde etkilemiş bir halkın hikayesi kitapta tüm yönleriyle, özgün belgelere dayalı olarak anlatıyor. Halen yaşanmakta olan olaylar bu kitabın ışığında daha iyi anlaşılacaktır. Kitabı, alanında varolan bilgi boşluğunu doldurmaya adaydır.

"Üstün, güçlü bir çalışma... Muhteşem bir başarı."

- Arthur Herzberg

The New York Times Book Review

"Johnson bir tek kitapla olağanüstü nicelikte yararlı bilgiler sunuyor ve Yahudi tarihi hakkında gerçekçi bir tarzda konuşuyor."

- Armando Momigliano

The New Yorker Review of Books

ISBN 975-6742-06-9

"Johnson konusuna tek kitaplık profesyonel hikayelerin hiçbirinde rastlanamayacak bir canlılık verdi. Tarzının dramatik olmasına rağmen yapay duygusallıktan uzaktır ve gerçekler saptırılmadan tamamı tarif edilmiştir."

- John Coors

The New York Times

kitapyurdu.com

